

De gamle platter fortæller – 87.

DAGBLADETS navnkundige journalist, salige Arne Jensen, skrev i starten af 1970'erne artikelserien "De gamle platter fortæller" om kongeskiverne fra Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab. Det blev til i alt 75 artikler, der blev bragt i DAGBLADET i 1972/73. Enkelte af artiklerne blev gengivet op til fugleskydningsselskabets 200 års jubilæum i 1987.

Som en markering af fugleskydningsselskabets 225 års jubilæum, den 28. august 2012, bliver Arne Jensens artikler nu genudgivet. I nogle tilfælde er historien eller ny viden løbet fra artiklerne, men i respekt for Arne Jensen, bliver alle artiklerne bragt, som de i sin tid blev skrevet af den lune journalist. Bortset fra justeringer af diverse trykfejl, er der ikke rettet et komma i Arne Jensens artikler. For at artiklerne til stadighed kan have et opdateret og korrekt indhold i forhold til nutidens læsere, vil der dog i de fleste tilfælde være tilføjet et supplerende efterskrift til de gamle artikler.

Skulle disse tilføjelser eller korrektioner være mangelfulde eller utilstrækkelige, vil det være meget interessant hvis DAGBLADETS læsere kan supplere.

Foruden de gamle artikler, har redaktøren på fugleskydningsselskabets hjemmeside, Henrik Brandt, i samarbejde med redaktionsleder på DAGBLADET Lars Ahn Pedersen forøget serien med yderligere 25 artikler. De 100 artikler vil blive bragt i DAGBLADET i de 100 lørdagsaviser der ligger op til jubilæumsdagen.

Fugleskydningsselskabet officielle betegnelse for de gamle klenodier er "skiver", men i fortsat respekt for Arne Jensens ordvalg, vil vi her bibeholde den oprindelige overskrift.

Interesserede læsere kan læse meget mere om det gamle selskab på www.roskildefugleskydning.dk.

Kildernes by

En vandretur gennem Roskilde med de mange kilder

En skive så smuk, at den kom til at pryde forsiden af "Jul i Roskilde" 1987, hvor fugleskydningsselskabet kunne fejre 200 års jubilæum.

Den sønderjyske el-installatør, Søren Smidt, der blev fuglekonge i 1981, valgte som motiv på sin kongeskive, Maglekildes kildehus med vindfløjen og Domkirken i baggrunden. Skiven er malet af Carlo Kornerup Hansen efter oplæg fra fugleskydningsselskabets mangeårige skydeudvalgsformand, Bennie Hansen, der havde taget fotografiet, skiven blev malet efter.

Inspireret af dette klenodie vil vi i denne uge tage læserne med på en byvandring i vores by, hvor vi ender ved ugens motiv.

Roskilde er kildernes by. Kilderne spiller en væsentlig rolle i Roskildes historie. I et sagn om Roskildes opståen hedder det, at det var sagnkongen Ro, der lod huse bygge omkring en dejlig kilde. Han gav byen navn efter sig selv og kilden: Roskilde.

I perioden 1000-1100-tallet opførtes ikke færre end 12 sognekirker af kildekalk eller frådsten, som stenen også kaldes. Senere blev byen berømt for sit gode og helsebringende vand fra kilderne, hvoraf flere blev betragtet som helligkilder. Da kong Frederik IV i 1729 blev syg, hentede man helbredende vand fra Hellig Kors Kilde i Roskilde, og kongen kom sig over sin sygdom. I mange år derefter blev der hentet "Roskilde-vand" til hoffet i København et par gange om ugen. De mange kilder har gennem årene haft flere forskellige funktioner. Nogle har haft status som helligkilder, andre blev brugt til tøjvask, nogle som trækraft for vandmøller og meget andet. Mange af kilderne springer stadig. Tag med på en byvandring på ca. 4½ km og se kilderne. Snør vandreskoene, turen starter fra Domkirken.

Fra pladsen på kirkens nordside går vi ad den smalle Regenssti til Provstestræde og derefter til venstre til Tuttesti, hvor en af byens mange kilder springer: Sct. Hans Kilde. I middelalderen blev den betragtet som helligkilde.

Når de syge drak af kilden, skulle det ske med nyt lertøj, som derefter skulle slås i stykker, så sygdommen ikke kunne overføres til andre. Ved kilden er der gjort fine fund af keramik fra middelalderen.

Vi går nu et lille stykke tilbage ad Provstestræde, fortsætter over Frederiksborgvej til Dronning Margrethes Vej, og forbi Sankt Maria Park. Kort derefter svinger vi igen til venstre ind i bebyggelsen "Klosterkilden". Vi følger vejen og kommer snart til den egentlige Klosterkilde på venstre hånd. I en fordybning i græsplænen er kildens udløb omkranset af et jerngitter. Klosterkilden var i sin tid hovedleverandør af vand til de fire møller, som lå på denne side af byen; Riemors Mølle, som tidligere hed Sortebrødre Mølle, dernæst Kobbermøllen, Sct. Siegfreds Mølle og endelig Haraldsborg Mølle.

Efter dette besøg fortsætter vi ligeud ad stien og ind i Folkeparken. Her går vi skråt over græsplanen ned til enden af Lovisevej, hvor vi finder Lovise Kilde.

Området, hvor Lovise Kilde løber, var oprindelig Roskilde Klosters park. I begyndelsen af 1800-tallet fik den sin første udformning af konventualinde Lovise von Wimpfen, som gav kilden sit navn. Fra omkring 1935 fik kilden vand fra Roskilde Vandværk. Fra 1985 sprang kilden frem igen, og det medførte en ny udformning af den i 1986.

Vi går nu venstre om Amfiteatret mellem de to søer og svinger til højre. Vi når nu ned til Klostersvang på venstre hånd, som vi går igennem. Nu kommer vi til Byparken. Ved trappen finder vi udløbet til Sankts Gertruds Kilde.

Sankt Gertruds Kilde er nok den af byens kilder, som har haft det mest skiftende udseende. I 1934 døde kilden tilsyneladende, efter at en boring i Sankt Marias plejehjems have havde ramt kildens vandåre, hvorefter kilden blev overdækket. Kilden overgav sig imidlertid ikke. I 1974 brød vandet op gennem jorden, og vandet løb ud på fortovet. Det samme skete i 1984, hvorefter det blev besluttet, at noget måtte gøres. En reetablering blev færdiggjort i efteråret 1986, hvorefter Roskilde havde fået en af sine "døde" kilder tilbage.

Herfra fortsætter turen ned af Frederiksborgvej. Vi passerer Trægaarden og kommer snart herefter til Sct. Ibs Kirke fra 1100-tallet, hvor vi drejer til venstre af Sct. Ibs Vej. Ved Kirken ligger Sct. Ibs Kilde, der formentlig tidligere har været en helligkilde.

Nu fortsætter vi ad Sct. Ibs Vej. Når vi kommer til Mini byen, skrår vi over vejen og ind i Byparken, hvor vi går op langs Tuttesti. Vi kommer så snart til Møllestenen, hvor vandet fra Sct. Hans Kilde og Maglekilde mødes.

Vi går nu ud af Byparken til Tuttesti, hvor vi passerer Bellevuesti på venstre hånd for straks derefter at gå til højre ad Birkeallé. Ved dennes udløb går vi til venstre ad Sct. Mortens Vej. Her finder vi på højre hånd snart efter et lille anlæg med et springvand, der er det sidste minde om, at stedet har rummet Sankt Mortens Kilde.

Vi fortsætter op ad Sct. Mortens Vej og kommer til Byvolden, hvor Gustav Wieds "Kastellet" ligger på hjørnet af Hedegade. Her går vi til højre op ad bakken på Hedegade og kommer snart efter til Kildehusvej på venstre hånd. Vi går op for enden af denne, og ender ved den gamle kaserne på

Helligkorsvej. Her finder vi Hellig Kors Kilde kort efter, når vi går til højre. Herfra har hoffet hentet vand frem til 1847. En driftig københavner overtog kilderettighederne og prøvede at sælge vandet i hovedstaden under navnet "Dansk Ramlösa". Men initiativet slog fejl. I dag lever kilden ikke mere. Vandet fra udspringet kommer fra Roskilde Vandværk.

Fra kilden går vi nu tilbage mod centrum. Når vi kommer til enden af Støden går vi ned af Byvolden og kommer snart efter til Store Højbrøndsstræde på højre hånd. Her følger vi den og kommer snart til en trappe, vi skal op ad. På toppen af trappen er vi på vendepladsen, hvor Store Højbrøndsstræde og Lille Højbrøndsstræde mødes. Lige her er et kloakafløb, som det lige er værd at rette sin opmærksomhed mod. Her vil vi både kunne se og høre vandet, der løber fra Højbrøndskilden.

Højbrøndskilden var engang en af de virkelig store kilder i byen, mens mange i dag ikke kender dens eksistens. Desværre kommer kilden i dag ikke til ære og værdighed for byens borgere og gæster. Men beboerne i Lille Højbrøndsstræde 20 har glæde af den. I husets baghave løber kilden smukt og hyggeligt. Den giver ligeledes dejligt drikkevand til beboerne.

At gå ind i haven vil være en krænkelse af privatlivets fred. Så vi lader blot kloakken give indtrykket af Højbrøndskilde.

Nu fortsætter vi op for enden af Lille Højbrøndsstræde og går til venstre af Blågårdsstræde, der kort efter bliver til Maglekildevej. Snart efter ses på højre hånd et stykke nede Maglekilde, byens mest vandrige kilde. Neptunhovedet ved Maglekildevej spyr 15.000 liter vand ud i timen.

Vi går nu et stenkast tilbage op ad Maglekildevej og drejer til venstre ad Ll. Maglekildestræde. Her nyder vi synet af Domkirken med den storslåede udsigt til de to tårne. Her endnu et stenkast fremme passerer vi kildehuset. Ganske få meter efter på højre hånd er noget buskads, vi går om bag ved. Her finder vi i den gemte Rektorkilde.

Rektorkilden ligger i den gamle rektorhave. På en sten ved kilden står "Kirstens Kilde". Dette skyldes, at rektor Hauch i sin tid valgte at omdøbe kilde til dette navn.

Vi slutter nu af med at gå tilbage til selve kildeudspringet for Maglekilde, i det særprægede 8-kantede kildehus, der netop er motivet for Søren Smidts kongeskive.

- hb.

Artiklen blev bragt i Dagbladet den 26. maj 2012